

ישראל³⁸] ו' על-דבר ההוספה בלימוד התורה בכלל ובנתינת הצדקה, על-פי מה שנאמר: 'ציון במשפט (=תורה) תיפדה, ושביה בצדקה'³⁹. וכשבאים לעורר על נתינת צדקה – יש להביא בפועל קופת צדקה, שאז תיכף ומיד נותנים צדקה בפועל⁴⁰. וגם ביום השבת, קודש – באופן המותר, באכילה ושתייה, וצדקה רוחנית⁴¹.

"למסור לאנ"ש ש' המתעסקים בהסיומים: * לסיים כל סיום בהצעה-התעוררות על דבר (להוסיף ב)נתינות לצדקה.

* לחתום כל סיום בתיבות (עניין) דאהבת- ישראל"⁴².

"ובוודאי יפרסמו ויורזו על-דבר קיום הוראות אלה בכל מקום ומקום, בכל קצווי תבל"⁴³.

"וגם כאשר יבוא משיח צדקנו קודם תשעת הימים, יעשו את ה'סיומים', ויזכו להתחיל ולסיים ספרים אחרים בתורתו של משיח"⁴⁴.

* במוצאי-ראש-חודש וכדומה נוטה הרבי להכריע שיש לומר תחנון בקריאת-שמע שעל המיטה (גם לפני הצות)⁴⁵.

* בעניין סעודת בר-מצווה של נער שנכנס לעול המצוות ביום ח' במנחם-אב, השיב הרבי: "יש לברר אם יש מנהג במקום בכגון-דא, ובאם לא – יש לעשותה בזמנה, זאת אומרת ליל ח' מנחם-אב, ובאם אי-אפשר מאיזה טעם שיהיה – בשבת שלאחריו"⁴⁶.

יום שישי
ג' במנחם-אב
ל'שבת הזו' לובשים⁴⁷ בגדי שבת כרגיל⁴⁸.

(38) 'התועדויות' תשמ"ג ח"ד עמ' 1849.
(39) ספר-השיחות תנש"א ח"ב עמ' 708. ספר-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 564.
(40) 'התועדויות' תשמ"ח ח"ד עמ' 123.
(41) כמו נתינת עצה טובה ועאכו"כ לימוד תורה – 'התועדויות' תשמ"ח ח"ד עמ' 376 בקשר לשבת שלפני ר"ה) סה"ש תשמ"ח ח"ב עמ' 565 והערה 127. בשיחה הנ"ל נוסף גם: קבלת החלטה טובה שתיכף לאחר השבת יתן לצדקה ממש (יפריש לעצמו, ויתנה בפועל לעני או לגבאי בבוקר). ובסה"ש תשמ"ט ח"א עמ' 222 (שבת ט"ו בשבט) – שיחליטו גם כמה לתת.
(42) מענה הרבי. צילום כ"י"ק נדפס בסי' 'מאוצר המלך' ח"א עמ' 283, ושם (ראה דברי עורך ספר זה, רשימי שיחי' חזן, ב'התקשרות גיליון רצב עמ' 19) שהוא שייך לסיומי המסכתות דימי חודש מנ"א.
(43) ספר-השיחות תשי"ג ח"ב עמ' 580.
(44) משיחת ש"פ מטות, מבה"ח מנ"א תשמ"א, בסופה.

לזכות
האחים התמימים הדגולים לבית
דייטש
הרה"ח ר' זלמן-יודא, ר' יוסף-יצחק, ר' אברהם-משה
וגיסם ר' גבריאל גופין שיחיו

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
וצוקללה"ה נבג"מ ז"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תרכו

ערב שבת-קודש
פרשת מטות-מסעי
כ"ה בתמוז ה'תשס"ו

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ה בתמוז התשס"ו – ג' במנחם-אב התשס"ו

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ה בתמוז	הלי עדות פרק ב-ד.	הלי אבל פרק ט.	מ"ע קעט.
ש"ק	כ"ו בתמוז	פרק ה-ז.	פרק י.	מל"ת רצא.
א'	כ"ז בתמוז	פרק ח-י.	פרק יא.	מל"ת רחא.
ב'	כ"ח בתמוז	פרק יא-יג.	פרק יב.	מל"ת רפו.
ג'	כ"ט בתמוז	פרק יד-טז.	פרק יג.	מל"ת רפו.
ד'	א' במנחם-אב	פרק יז-יט.	פרק יד.	מל"ת רחא.
ה'	ב' במנחם-אב	פרק כ-כב.	הלי מלכים ומלחמותיהם... בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע קפ.
ו'	ג' במנחם-אב	הלי ממרים... בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ב.	מ"ע קעד. מל"ת שיב. שיג. שיד.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר***		זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	זמן ק"ש	צוות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120' לפני הזריחה	72' לפני הזריחה							
ו', כ"ה בתמוז	3.20	4.02	4.51	5.52	9.16	12.47	1.22	7.45.6	8.12
ש"ק, כ"ו בתמוז	3.21	4.03	4.52	5.53	9.16	12.47	1.22	7.44.5	8.12
א', כ"ז בתמוז	3.22	4.03	4.52	5.54	9.17	12.47	1.22	7.43.9	8.11
ב', כ"ח בתמוז	3.24	4.04	4.53	5.55	9.17	12.47	1.22	7.43.4	8.10
ג', כ"ט בתמוז	3.25	4.05	4.54	5.55	9.17	12.47	1.22	7.42.7	8.10
ד', א' באב	3.26	4.06	4.55	5.56	9.18	12.47	1.22	7.42.1	8.09
ה', ב' באב	3.27	4.07	4.55	5.57	9.18	12.47	1.22	7.41.4	8.08
ו', ג' באב	3.28	4.08	4.56	5.58	9.18	12.47	1.21	7.40.7	8.07

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
*** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים	תל-אביב	חיפה	באר-שבע
מטות-מסעי	7.08	7.23	7.16	7.24
דברים	7.03	7.18	7.11	7.20

עורך ראשי: מנחם-מענדל ברוך • עורך: שניאור-זלמן רודרמן • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט
מרו"ל: מכון ליובאוויטש שע"י צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז
יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונב
כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 72915, טל': 03-9607588, פקס': 03-9606169
ISSN 0793-7474 אינטרנט: http://chabad.org.il דואר-אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

לוח השבוע

המאמר דסיום המסכת מבלי לספר לו שזהו 'סיום', שהרי 'זכין לאדם שלא בפניו'.
[מי שיכול – יסיים בעצמו; אם לאו – ישתתף לפחות במעמד 'סיום' של אחרים; ומה טוב שיהיה במעמד עשרה משראל; וכדי לזכות גם את מי שמשום-מה לא השתתף במעמד סיום כלשהו, ובלאו-הכי אוכל מאכלים המותרים רק בסעודת מצווה – יש להשמיע עבורו את הסיום ברדיו וכו', ולקשר אותו לפחות בצורה כזאת לשמחה-של-מצווה³¹. כמו-כן יש לשתף בזה יהודי שפוגשים ברחוב, על ידי שיאמרו לו המאמר דסיום, אף מבלי לספר לו שזהו 'סיום'³⁵.]

"בקשר ל'סיומים', יש להשתדל במיוחד בעריכתם (כאמור – גם בהשתדל) [ברוב עם הדרת מלך], לאחד רבים משראל בהשמחה לגמרה של תורה, "אנשים ונשים (בנפרד כמובן) וטף"³⁶, כולל גם הקטנים (לא רק קטנים בידיעות, אלא גם קטנים בשנים) שעדיין אינם שייכים להבנה והשגה, על-דרך וברוגמת הסיום דערב-פסח, שמנהג ישראל להביא גם בכורים הקטנים³⁷.
"וכן יש לעורר [במיוחד בסיומים, על אהבת

בכל יום מ'תשעת-הימים"²⁸, מראש-חודש [ומה טוב גם לפני זה²⁹] עד תשעה באב, וגם בערב תשעה באב ובתשעה באב – באופן המותר על-פי שולחן-ערוך [ובמקום המתאים – גם עם סעודה והתוועדות³⁰].
"ומהטעמים בדבר – כיוון שבימים אלו מחפשים את כל האופנים המותרים כיצד להוסיף בעניינים טובים ושמחים, ועל-ידי-זה לגלות את הטוב-הפנימי שבירידה הקשורה עם ימים אלו³¹, החל מ"פיקודי ה' ישרים משמחי לב" – עושין שמחה לגמרה של תורה.
"ומפני טעם זה³² כדאי לערוך סיום גם ביום השבת שב'תשעת-הימים'.

"ומה טוב – 'ברוב עם הדרת מלך', לשתף עוד כמה וכמה מישראל (מצד אהבת-ישראל ואחדות-ישראל) בשמחה, גם אם רובם לא סיימו בעצמם המסכת. ולהוסיף, שכדאי ונכון לערוך 'סיומים' על מסכתות כאלה שסיומן בעניינים שקל לאומרים ולהסבירם במהירות לכל אחד ואחד מישראל, אפילו פשוט שבפשוטים³³, שב'סיומים' אלו יכולים לשתף גם יהודי שפוגשים ברחוב, ובאמצע עסקיו – כשחוזרים לפניו על הסיום, או אף שאומרים לו

המנהגים עמ' 46" (לקו"ש ח"כ"ג עמ' 223, ובכ"מ).
(29) 'התוועדות' תש"ט עמ' 74.
(30) ספר-הישירות תנשי"א ח"ב עמ' 733.
(31) "להעיר גם מהפתגם הידוע (בשם הרה"צ שמונה דפים בפירוש דברי חז"ל: "משנכנס אב ממעטין בשמחה" – שיממעטין העניינים הבלתי-רצויים, ותשעת-הימים 'בשמחה, עלידי ההוספה בשמחה, באופן המותר על-פי שולחן-ערוך, כמובן".
(32) אע"פ שביאריטי שחל בשבת (התוועדות תש"ד עמ' 872) שלל הרבי עריכת 'סיום', כיוון שמנהג זה עלול להתפרש שם כנתינת מקום לעניין של תענית.
(33) "ילדוגמא: מסכת תמיד (מסכת הכי קטנה, שמונה דפים בלבד, שיכולים ללמדה ולסיימה במשך זמן קצר) שסיומה "השיר שהיו הלויים אומרים במקדש", וכן הסיום ד"כיל בניד לימודי ה" – בארבעת המסכתות: ברכות, נזיר, יבמות, כריתות – ראשי-תיבות "בניד".
(34) שיחות קודש תש"מ ח"ג עמ' 672.
(35) 'התוועדות' תש"ח ח"ד עמ' 96.
(36) 'התוועדות' תש"ט ח"ד עמ' 108.
(37) ספר-הישירות תנשי"א ח"ב עמ' 719. ולמרות האמור שם "במיוחד בשנה זו" אין נראה שזו הוראת שעה, עיי"ש.

מעבר מתקופה לתקופה בימים אלו גופא: עד ראש-חודש מנחם-אב, מראש-חודש מנחם-אב¹⁴, השבוע שחל בו תשעה באב, ערב תשעה באב, ותשעה באב¹⁵. וגם בשבתות – כאופן המותר על-ידי אכילה ושתייה וכיו"ב, בנוסף על נתינת הצדקה בערב שבת קודש כנהוג בהוספה עבור השבת¹⁶. מובן, שההוספה בתורה בעניין שהזמן-גרמא, צריכה להיות גם אצל הילדים [והילדות] הנמצאים במחנות הקיץ¹⁷. "תשעת הימים"¹⁸:

משכנסנו אב ממעטין בשמחה ובמשא ומתן של שמחה. ואסור לקנות בגדים ומנעלים חדשים או לתת לאומן לעשות לו, ואפילו אין משתמשים בהם עד לאחר תשעה באב. ואסור לכבס בגדים (חוץ מבגדי קטנים) אפילו להניחם לאחר תשעה באב. וכתונת לשבת מותר לכבס רק על-ידי גוי, ואסור ללבוש בגדים מכובסים שלא לבשם עדיין (אלא לכבוד שבת-קודש). [ולכן נוהגים ללבוש לפני ראש-חודש לזמן-מה את כל הבגדים המכובסים

הנחת התי' בלתי מוגה סכיו וס"א). 14) ליקוטי-שיחות חכ"ג ס"ע 265. ובפרט בצדקת מקדש מעט – בתיכ"ג ובתי-מדרש (ישיבות וכו'), לקויש כח עמ' 287. וראה ס"ה"ש תנשי"א ח"ב עמ' 733. 14*) ביהתוועדותי' תשמ"ו ח"ד עמ' 187 מבואר, שהל' בית הבחירה נחלקו לשמונה פרקים, כדי ללומדם שמונה ימים "יעד ערב ת"ב לפני חצות", עיי"ש. מאידך, בסה"ש תנשי"א (מוגה) ח"ב עמ' 691 הערה 87, מפורש שיש ללמוד שיעור בהל' בית הבחירה גם ביום תשעה באב (נדחה) בעצמו: "באופן המותר, כמובן, לאחר חצות היום, או להשלים במוצאי היום". ולכן לא נכנס העניין בפנים. 15) 'התוועדותי' תשי"ג ח"ד עמ' 102. 16) 'התוועדותי' תשמ"ח ח"ד עמ' 96 הערה 127. 17) 'התוועדותי' תשמ"ח ח"ד עמ' 50. וכנראה הי"ה ל'סיומים' המובאים אח"כ. 18) לוח כולל-חב"ד.

19) כ"החיים ס"י תקנא ס"ק צא. ולמעשה נוהרים בזה בחולצות ומכנסים, שמלות וחצאיות, אך לא בלבנים וגרביים. [מי שלא הספיק: יניחם לזמן-מה על הרצפה ולהוריד הבגד מנקיונו, ואח"כ רשאי ללבשם. כן ניתן ללבוש בשיק בתנאי שיהיה מהו עצמה, אחד בלילה ואחד בבוקר ואחד בצהרים וכדומה]. 20) כגון מן הריח, או שנדבקים הבגדים, וכלשכן גירוד

ה"ויאמינו בה" – נפעל על-ידי "משה עבדו"

ככל שנמצא במדריגה נעלית יותר, אפילו כאשר אוחז בעבודה ד"נישואין" – עליו לדעת שאי-אפשר לו ללכת בכוח עצמו □ כאשר היה מישהו שמבר שהוא יכול להסתדר "לכד", מיד ידעו שאיננו "בר כוכבא", אלא "בר כזויבא" □ משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

א. בשבת! זו הפרשיות מטות מסעי הן אחד ההסברים בזה הוא – לפי שארוס אינו מחוברות. בפרשת מטות מדובר אודות נדרים ואודות עקירת נדר, שיש בזה ג' אופנים: על-ידי חכם שעוקר את הנדר למפרע², על-ידי אב ובעל שמפירים את הנדר מכאן ולהבא³. ובעל גופא ישנם ב' זמנים, קודם הנישואין ולאחרי הנישואין: ארוס ובעל. לשניהם יש זכות של הפרת נדרים, אלא שישנם חילוקי דינים בין ארוס לבעל.

ב. העניין בזה בעבודה הוא: בעבודת השם ישנם שני אופני עבודה: העבודה האירוסין והעבודה הנישואין. הגם שכללות זמן הגלות נמשל לאירוסין ודווקא לעתיד לבוא יהיה עניין הנישואין⁴, הנה בפרשיות יש בזמן הגלות גופא המדריגה האירוסין והמדריגה הנישואין.

1) שיחה זו הוגהה על-ידי כ"ק אדמו"ר (באדיש), ונדפסה בלקו"ש ח"ב ס"ע 612 ואילך. במהדרות זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה. 2) כתובות עד, רע"ב. 3) ראה נזיר כאב, ואילך. אנציק' תלמודית ערך

הפרה ס"א (כרך י"ד עמ' ק"ג ואילך). וש"ג. 4) נדרים סז, סע"א. ש"ע י"ד סרל"ד סל"ה. 5) שם, סע"ב. ש"ע שם ס"ה. 6) שם סז, סע"ב. ש"ע שם. 7) ראה שם סח, א ובפרש"י (ד"ה נתרוקנה). 8) ראה שמור"ר ספט"ו. הובא בלקו"ת פרשתנו

העבודה דאירוסין היא "דאסר לה אכולי עלמא"⁹. האדם נעשה מנותק מהעולם. עבודתו לא פעלה עד כדי כך שיהיה במדרגה ר"ד ובק ג' והיו לבשר אחר"¹⁰, להיות מיוחד עם אלוקות, הוא עדיין לא נתאחד עם אלוקות, אבל מענייני העולם יצא כבר.

העבודה דנישואין היא – "והיו לבשר אחר". האדם נעשה מאוחד עם אלוקות, עד שמוליד בדומה לו, שזהו תכלית הנישואין, וכמאמר רז"ל¹¹ "תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים". והיינו, שהוא וכל עשיותיו הם כלי שבטל ומתאחד להעניין שבתוך הכלי.

ג. הגם שמעלת העבודה דנישואין היא נעלית הרבה יותר מאשר העבודה דאירוסין, מכל מקום, יש מעלה בעבודה דאירוסין על העבודה דנישואין:

יכול אדם לחשוב, שכיוון שהגיע לעבודה דנישואין, הרי הוא כבר צדיק גמור, ואינו זקוק עוד לעזר הקב"ה¹², הוא כבר בעל המיפר בפני עצמו ואינו זקוק להאב.

אבל האמת היא, שכאשר היה מישוהו שאמר כן¹³, אזי ידעו מיד שאינו "בר כוכבא", "דרך כוכב מיעקב"¹⁴, אלא "בר כוזבא". ושם דובר אודות מלחמה בגשמיות, ומכלשכך בנוגע למלחמה ברוחניות.

וזהו המעלה דארוס, עבודה דאירוסין, על עבודה דנישואין – הגם שמצד עצמו הוא למטה יותר, אבל המעלה בזה היא, שמיפר "בשותפיה דאב"¹⁵. הוא הולך בכוחו של

(מטות פד, ג.
9) קידושין ב, רע"ב.
10) בראשית ב, כד.
11) פרש"י ר"פ נח. ב"ר פ"ל, ו.
12) העיקר הוא שהקב"ה לא יעזור ללעומתה, ואם רק הקב"ה לא יעזור ללעומתה, אזי יצא כבר גם ללא העזר של הקב"ה... (מהנחה בלתי מוגה).
13) ראה ירושלמי תענית פ"ד ה"ה. ובבלי – גיטין נז, ו.א. סנהדרין צג, ב.
14) בלק כד, יז.
15) ראה זח"א קעט, ב.
16) ראה סוכה נב, רע"ב. וש"נ.
17) ראה ד"ה לה"ע הנדרים דש"פ מטות תשי"ד פ"ו (תורת-מנחם – התועודיות ח"ב עמ' 133 ואילך). וש"נ.
18) והרי עומדים אנו בפרשת "מסעי", וכבר עברנו כו"כ מסעות, כך, שיכול להיות שבעניינים מסויימים עומדים כבר במדרגת נישואין (מהנחה בלתי מוגה).
19) המוסגר בחצאי ריבוע – מהנחה בלתי מוגה.

יום ראשון

כ"ז בתמוז

בשיעור חומש היומי דשיעורי חת"ת, מסיימים כנדפס: "כאשר דיבר לכם" (א,יא).

יום שלישי

כ"ט בתמוז, ערב ראש-חודש

ביום זה יש להוסיף במיוחד בתורה, תפילה וצדקה¹, והצדקה – הוצאת שתי סעודות, ומה טוב – שלוש סעודות. מי שלא הספיק להחליט על-דבר קיום הוראה זו ושל לימוד ענייני 'בית הבחירה' לפני בין-המצרים, עליו להחליט זאת בהקדם, ויפה שעה אחת קודם². ומובן אשר אלה שלא עשו בפועל ככל הפעולות דלעיל בזמנן – כדאי להשלימן גם לאחר מכן³. "מובן בפשטות, שכל הנ"ל שייד גם לנשי ובנות ישראל"⁴.

בתפילת מנחה אין אומרים תחנון.

יום רביעי

א' במנחם-אב, ראש-חודש

מנהגי ראש-חודש [פורטו לאחרונה ב'לוח השבוע', גיליונות: תר"ה, תרי"ג, תרי"ח,

תרכ"ב]. לפני תפילת ערבית טופחים על השולחן כדי להזכיר לקהל לומר 'יעלה ויבוא'.

שחרית: יעלה ויבוא. חצי הלל. "ואברהם זקן... נפש כל חי, אמן" ג' פעמים. קדיש תקבל. שיר-שלי-יום, הושיענו, ברכי נפשי, קדיש יתום. קריאת התורה דראש-חודש. חצי קדיש. אשרי, ובא לציון. יהללו. חליצת תפילין דרש"י. הנחת תפילין דר"ת, ג' פרשיות דק"ש, קדש, והיה כי יביאך, שש זכירות, חליצת תפילין דר"ת. הש"ץ אומר בקול איזה מזמור, חצי קדיש. מוסף.

"בית הבחירה":

בימי 'בין המצרים' גופא, יש להוסיף ב'משפט' (לימוד התורה, לכל לראש – בהלכה למעשה מדיני ימים אלו, וכן [בכל יום, ועל-אחת-כמה-יוכמה בשבתות, שעניינין 'הקדמת רפואה'⁵ במיוחד בענייני התורה העוסקים בגאולה" ובבניין בית-המקדש, ולכל לראש – הפרקים בספר יחזקאל מ-מג המדברים בעניין בית-המקדש השלישי, משנה – מסכתות מידות ותמיד⁶ והלכות בית-הבחירה⁷ [להרמב"ם]) ו'צדקה' יותר מהנתינה הרגילה לפני התפילה⁸ [ותוספת מיוחדת בכל

8) ליקוטי-שיחות כרך כד עמ' 266 (ההדגשה שלי). ולהעיר שנשים חייבות לסייע במצות בניין ביהמ"ק (הל' בית הבחירה פ"א ה"ב), ושהערה זו שייכת להוספת שהורה הרבי בכל העניינים מי"ז בתמוז ואילך.
9) "לדעת אצל המעשה אשר יעשו, כל זמן שמשיח צדקנו עדיין לא בא" – עפ"י 'התועודיות' תשי"ח ח"ד עמ' 91, 78 (מוגה), 108.
10) בליקוטי-שיחות כרך כד עמ' 265 מזכיר גם את לימוד ספר הזוהר, והסברות בתורת החסידות. כן מזכיר שם אודות הוספה גם בקו התפילה – בעבודתה באיכות, וכן באמינות תהילים עכ"פ מזמור אחד נוסף בכל יום. ומעורר ע"ז גם בכרך כח עמ' 286 הע' 60, וש"נ.
11) ספר-השיחות תשי"ח ח"ב עמ' 578.
12) ספר-השיחות תשי"ח ח"ב עמ' 579 והערה 186.
13) וביהתועודיות' תשי"ט ח"ד עמ' 38 הלשון 'יומקצת במסכת תמיד'.
14) ופעם אחת מצאנו שהורה הרבי ללמוד בנוסף לכך גם "הלכות הקרבנות" (שיחת מוצש"פ פי דברים תש"ט,

הלכות ומנהגי חב"ד

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

מנהגנו בקריאת שמו"ת, לומר את שתי ההפטרות ("דברי ירמיהו" ו"שמעו"). למנהג רבותינו, אומרים ביום שישי לאחר קריאת שמו"ת את ההפטרה "דברי ירמיהו", ובשבת קודש לפני תפילת שחרית, לאחר קריאת ה"שביעי" (פעם נוספת), את ההפטרה "שמעו".

שבת קודש פרשת מטות-מסעי
כ"ו בתמוז – מברכים החודש מנחם-אב
אב
השכם בבוקר – אמירת תהילים בציבור.

אחר-כך לומדים כשעה מאמר חסידות שיהיה מובן לכולם, ואחר-כך – התפילה. גם העולה לתורה אומר "חזק, חזק ונתחזק"¹. הפטרה: "שמעו... אלוקיך יהודה. אם תשוב... ובו יתהללו" (ירמיה ב, ד-כח; ד, א-ב)². המולד:³ יום שלישי בערב, אור ליום רביעי, בשעה 6:09 ו-4 חלקים.

מברכים החודש: "ראש חודש מנחם-אב ביום הרביעי". אין אומרים 'אב הרחמים'. אחר התפילה – התועדות בבית-הכנסת, כנהוג; ובפרט שהיא 'שבת חזק'⁴. פרקי אבות – פרק ב.

גם על העניין ד'חזק', עייש, הרי זה ממש כמו שכתב הרבי במכתבו שבספר המנהגים ס"ע 105 בענין מנהגו באמירת היהירצון על התפוח בריה בין הברכה לאכילה: "וכיוון דאי"א בענין אחר, הווי כדעבד". ועי' גם בשו"ת יביע אומר ח"א חא"י"ח סי' ט.

אלא שבירשימותי שם הסביר כ"ק אדמו"ר מהור"צ את הטעם לאמירה זו "כדי לכלול עצמו עם המאמינים הפשוטים" [ואגב, מכאן מובן שאומר זאת עם כל הציבור, ולא עם הקורא] – "צריך להיות לשון כזה בייח, להתחיל ספר חדש" [לע"ע מצאתי בים של שלמה (המהרש"ל מוזכר בסוף ירשימה' זו) ב"ק פי"ז סי' מו, בדין הסיום אודות סיום מסכת: "השלמת הספר – אין לך מצוה גדולה מזו, ובפרט היכא שבדעתו להתחיל אח"כ ספר אחר". ולכאורה הכוונה שהעיקר הוא האחול ונתחזק' דהיינו התחלת הספר החדש, ולא החזק', ולכן גם העולה אומר, לכלול עצמו עם כולם]. ושאלו הרבי: "אי כן (שיחזק' עיקר התחלת ספר חדש, ספר אחר, הרי יש בזה חשש הפסק כי) אינו שייך להקריאה", ונענה: "כל התורה... מילה אחת ארוכה" (דהיינו שגם הספר החדש שייך להקריאה). וראה בנושא בסי' חקרי מנהגים ח"א עמ' קכו.

(1) מקור אמירה זו נוסחה הוא בלבוש ס"י תרס"ט [ע"פ הפסוק בשמואל-ב י"ב. ואף ששם הו' ד'יונתחזק' היא בצירי, רגילים לאומרו כאן בפתח]. ואומר זאת עם הציבור "בין הקריאה והברכה" (ירשימותי חוברת קנה עמ' 6, היום יום ח"י טבת, ס' המנהגים עמ' 31), ודלא כהדעות שהעולה לתורה אינו אומר יחזק: א. משום הפסק. ב. מפני שאמירת יחזק' היא להעלה לתורה, ולא שייך שהוא יאמר לעצמו (כפי הפשוט לקצות השולחן סי' פד ס"ג, ובבדי השולחן סי' קכ, ומביא זאת גם מ"ש שולחן הקריאה, וכ"כ בסי' פסקי תשובות סו"ס קלט בשם שו"ת: שבט-הלוי ו, רב) באר-משה (ג, רב) ומשנה הלכות ו, רב, ח"ח), אלא שממשה הלכות מביא שאין לגעור בעולים שאומרים זאת בעצמם). באג"ק ח"א ע"ד עמ' יד השיב הרבי לשתי הטענות: לטענה ב – "גם הוא (העולה לתורה) אומר, כי נוסחא שלנו היא ונתחזק", דהיינו שבניגוד לנסח שאומרים רק לעולה ג"פ יחזק' (א"ר ס"י תרס"ט, מאור ושמש ס"פ ויחי, ליקוטי חבר בן חיים ח"א דף כט בשם החתם-סופר, ערוך-השולחן סי' קלט סו"ס טו), שלפי נוסח זה אין שייך כלל שיאמר העולה, הרי שלפי הנוסח שלנו מברכים גם את הקהל, וא"כ יש מקום שגם העולה יאמרנו.

ולטענה א – "אמירת העולה... לא חשיב הפסק, כי הוא שייך לקריאת הסיום (ראה שו"ע אדמו"הו סי' קסז ס"ט)", שם איתא, ששיחה בדברים שהם מענייני הדבר שמברך עליו, כגון "הביא מלח" בין המוציא לאכילה, בדיעבד אינה חשובה הפסק. וימותו **לכתילה** אם אי-אפשר בענין אחר". ואכן, ע"פ דברי הרבי בהתועדותיו: תשמ"ז ח"ב עמ' 254 הערה 31 – מונה – "שאמירת הברכה קאי

באלוקות, למה יצטרכו לעניין האמונה? אך העניין הוא, שגם אז יתגלו עניינים נעלים יותר מהעניינים שהיו באופן של ראייה, ובנוגע לעניינים אלו יהיה צורך עניין האמונה"²⁰. וזהו שמצינו בנוגע למשיח ש"איהו רב ואיהו

כדאיא בספרי קבלה וכמאמר הבעש"ט²¹, שמי שיודע את עניין המסעות, יודע הוא באיזה מסע אוהו הוא, ומה עליו לעבור, כמה ואיזה מסעות, עד ביאת המשיח. כללות עניין המסעות הוא סדר של עליות.

במשיח יהיו ב' העניינים – מצד אחד תהיה השפעה פנימית, שבה יהיה עניין ה"ראייה", ומצד שני יהיה גם עניין של רוממות, שבו יהיה עניין ה"אמונה"

מלך"²¹, ולכאורה, הרי רב ומלך הם ב' הפכים, ש"רב" עניינו השפעה בקירוב, ו"מלך" עניינו רוממות וריחוק? אך העניין הוא, שבמשיח יהיו ב' העניינים, היינו, שתהיה השפעה פנימית, שבה יהיה עניין הראייה, ויהיה גם עניין של רוממות, שבו יהיה עניין האמונה. ועל-דרך זה הוא גם במעשינו ועבודתנו במשך זמן הגלות – שגם כאשר נמצאים במדרגה דנישואין, ישנם עניינים נעלים יותר שלגביהם נמצאים במדרגה דאירוסין]. ועל-ידי זה שמתקשרים עם דרגא שלמעלה ממנו, מתוך ידיעה שעדיין אינו מוכן, כיוון שישנם עניינים שהם בעילוי אחר עליו – אזי גורר ה"אב" עמו גם את ה"ארוס", ומתבטלים אצלו כל ההגבלות, ו"מיפר בקודמין".

ד. כבר דובר פעם בארוכה²² אודות עניין המסעות, שנימנו בסדרה זו, מיציאת מצרים עד ירדן ירחו – שהם מורים על כל העניינים שבני-ישראל צריכים לעבור עד ביאת המשיח.

20) ראה לקו"ת ואתחנן ז, סע"א ואילך. ובכ"מ.
21) ראה סהמ"צ להצ"צ מצות מינוי מלך פ"ג (דרמ"צ ק"ב ואילך). ובכ"מ.
22) ראה גם שיחת ש"פ מטות-מסעי, מבה"ח מנחם-אב דאשתקד ס"ג ואילך (תורת-מנחם – התועדות ח"ד ס"ע 224 ואילך). וש"ג.
23) ראה דגל מחנה אפרים' פרשתנו (מסעי).

וראה גם כתר שם טוב (הוצאת תשנ"ט) בהוספות ס"ל. וש"ג.
24) ריש פרשתנו (מסעי).
25) ראה לקו"ת ריש פרשתנו (מסעי).
26) שמות ג, ו. ועוד.
27) ראה תו"א ס"פ וישב (ל, סע"א ואילך). לקו"ת ר"פ בחוקותי (מהא ואילך). ובכ"מ.

ואף-על-פי-כן, אין להסתפק בזה אלא צריכים לילך הלאה, מתוך ידיעה שלאמיתו של דבר הרי גם זה אינו אלא "מצרים", הגבלה, וצריכים לצאת ממדידה זו ולבוא אל ארץ טובה ורחבה במדריגה נעלית יותר, וכך ממשיכים לילך עד שנבוא אל ירדן ירחו, לביאת המשיח, דמורה וראי²⁸, במהרה בימינו אמן.

* * *

1. מפרשת מסעי – באים ל"אלה הדברים", "משנה תורה".

אף-על-פי שמשמעות דברי הגמרא²⁹ שד' ספרים הראשונים יש בהם מעלה יתירה לגבי ספר דברים, מכל-מקום, יש מעלה בספר זה, שבו נאמר "אלה הדברים אשר דיבר משה", ועל-דרך מה שכתוב³⁰ "זכרו תורת משה עבדי", שאף-על-פי שלפי הפירוש הפשוט ופירוש האמיתי קאי על כל התורה, מכל-מקום, המפורש בקרא, "תורת משה עבדי", קאי במיוחד על "אלה הדברים אשר דיבר משה"³¹.

ב"אלה הדברים אשר דיבר משה" ישנם כמה הוספות, חידושי דינים והוראות כו', שלא מצינו בד' ספרים הראשונים. ולכאורה: כיוון שספר דברים אינו אלא חזרה על דיני התורה שנאמרו לפני זה, כיצד יש בזה חידושים? אך העניין הוא, שזוהי מעלת ה"סך-הכול" – שזוהו עניינו של ספר דברים שהוא ה"סך-הכול" של כל התורה:

ב"סך-הכול" ישנה הנקודה של כל העניינים, ואף שאין בזה חידוש, שהרי הכול נלקח ממה שיש כבר לפני כן, מכל-מקום, יש עניינים שלפני כן היו באופן אחר, וכאשר נעשה ה"סך-הכול" מתגלה מה שלא היה ניכר לפני כן.

ועל-דרך המעלה שבספירה היותר אחרונה, שבה כלולים כל הספירות שלפני זה – שלאמיתו של דבר מורשתה היא ומגעת למקום שלמעלה מכל הספירות³².

וזהו עניין "אלה הדברים אשר דיבר משה" – דאף שעניינים אלו נלקחו מהספרים שלפני זה, ואם-כן יכול משהו לחשוב: לשם מה זקוק אני להוראתו של משה, יכולני ליקח את הדברים מהיכן שמשם לקחם? – על כך אומרים לו: לא תוכל לברך לגלות את הדברים, כי אם משה רבינו – "אלה הדברים אשר דיבר משה",

ועניין זה גופא שמשם לוקח את ה"סך-הכול" מהספרים שלפני זה – הנה גם זה ניתן למשה מסיני, והיינו, שכשם שענייני התורה עצמם כפי שהם כלולים בהעלם ניתנו למשה מסיני, כמו כן גם הגילוי שנתגלה ב"משנה תורה" ניתן למשה מסיני,

ומי שמכחיש חס-ישראל ואומר על אות אחת ב"משנה תורה" שלא ניתנה למשה מסיני – הרי זה כופר בתורה, כפסק הרמב"ם³³.

2. ובנוגע לענייננו:

ישנם כאלו שטועים וסבורים שאין צורך ב"ממוצע", אלא הוא והקב"ה... אך האמת אינו כן, אלא כמו שכתוב³⁴ "ויאמינו בה' ובמשה עבדו", והיינו, שעל-ידי האמונה במשה עבדו נעשה "ויאמינו בה"³⁵. כאשר חסרה האמונה במשה, חסר גם "ויאמינו בה", ועל-ידי האמונה במשה עבדו נעשה "ויאמינו בה" בהוספה ובאופן נעלה יותר.

וכן הוא גם בנוגע למשה שבכל דור ודור³⁶, עד למשה שבדורנו, כ"ק מו"ח אדמו"ר. ובמילא, יש לדעת שכל ההוראות שנתגלו

(28) סנהדרין צג,ב. וראה לקו"ת פרשתנו שם

פט.ב. צ.ד.

(29) מגילה לא,ב.

(30) מלאכי ג,בב.

(31) ראה פי' עיון יעקב לע"י ב"ב יד,ב..

(32) ראה סה"מ מלוקט ח"ה עמ' נז. וש"נ.

(33) הל' תשובה פ"ג ה"ח.

(34) בשלח יד,לא.

(35) ראה מכילתא עה"פ.

(36) ראה תקו"ז תס"ט (קיב, רע"א. קיד, רע"א).

ומקנה רב היה לבני ראובן ולבני גד (לב,א)

מובא בספרים ששבטים אלו חיבבו את המן ולא אכלו מאכלים אחרים, ומשום שלא שחטו את צאנם, היה להם מקנה רב. הן חיבת המן והן העדפת עבר הירדן נבעו מאותה נקודה – שאיפת בני ראובן ובני גד להתרחק מהעולם.

המן היה לחם מן השמים ולא תוצר של חרישה וזריעה; גם עבר הירדן היה "מקום מקנה", מנותק משאון העיר ומענייני המעשה.

(ליקוטי שיחות, כרך ט, עמ' 18)

פרשת מסעי

אף פרשת מסעי נקראת לעולם בימי בין-המצרים.

חושך הגלות אינו אלא הכנה והקדמה לאור הגאולה, וגם המשמעות הפנימית של מסעות בני-ישראל היא – מסע הדרות מגלות לגאולה; מהמדבר שהוא סמל הגלות, ל"ירדן יריחו", רמז למשיח שעליו נאמר (ישעיהו יא), "והריחו ביראת ה'".

(מהתועודות שבת-קודש פרשת מסעי תשד"מ)

* * *

ההוראה משם הפרשה, "מסעי", בעבודת ה':

כל יהודי, מקטן ועד גדול, חייב "לנסוע" ולהתעלות תמיד בעבודתו מחיל אל חיל; הקטן מסוגל לכך והגדול חייב בכך. ו"מסעי" בלשון רבים – רמז לעליית הנפש והגוף, שכן על האדם לחנך ולזכך גם את גופו הגשמי.

וכפי שמסופר על הרבי הרש"ב, שפעם שאלו אותו על הנהגה מסויימת שלו, מה מקורו לכך, וענה שאינו זוכר כעת את המקור, אך בטוח הוא שיש לזה מקור, שכן הוא חונך ולימד את גופו לעשות את מה שצריכים לעשות אך ורק על-פי השולחן-ערוך.

(משיחות שבת-קודש פרשת מטות-מסעי תשל"ב ושבת-קודש פרשת מסעי תשד"מ)

אלה מסעי בני ישראל (לג,א)

כאן ישננו, כאן הוקרנו, כאן חששת את ראשך (רש"י)

מסעות בני ישראל במדבר רומזים לירידת הנשמה לעולם הזה, שבו עומדת הנשמה במאבק תמידי בין הטוב להרע. רש"י מצביע כאן על שלושה דברים היוצרים את האפשרות לבחירה חופשית בין טוב לרע.

"ישננו" – שינה (שבה מסתלקת הנשמה מהגוף) רומזת על צמצום והסתר פנים, המאפשרים בחירה ברע.

"הוקרנו" – דהיינו "צינון" הגבורות בבחינת "שיתף עמו מידת הרחמים", דבר המאפשר את הבחירה בטוב.

"חששת את ראשך" – היינו השכל של הנפש הבהמית, ה"לעומת זה" של השכל דנפש האלוקית. העובדה שהנפש הבהמית היא לא רק בעלת מידות אלא גם בעלת שכל, מעמידה אותה כ"שווה מול שווה" עם הנפש האלוקית, וכך מתאפשרת בחירה חופשית ביניהן.

(ליקוטי שיחות, כרך יח, עמ' 390)

פרשת מטות-מסעי

פרשת מטות

פרשת מטות נקראת לעולם בימי בין המצרים. סופם של ימים אלו ליהפך ל"ימים טובים וימי ששון ושמחה" (רמב"ם סוף הלכות תעניות); ועניין זה בא לידי ביטוי בשלושת הנושאים של פרשתנו: פרשת נדרים – מדובר בה על האפשרות של הפרת נדר, דהיינו שלא מוכרחים להתנתק מענייני העולם (על-ידי נדר), אלא יש בכוחנו להעלותם ולהופכם לקדושה. מלחמת מדיין – מסופר על חלוקת השלל של מדיין והכשרתם של כלי מדיין, כלומר, שהרת השלל והעלאתו לקדושה. נחלת בני גד ובני ראובן – שבטים אלה העדיפו את עבר הירדן בגלל היותו ארץ מקנה, ורצו להיות רועי צאן, הרחק משאונה של עיר והעולם; אך משה בהחיר להם שעיקר העבודה היא המלחמה בחומריות העולם כדי לצררה ולזככה, "האחיכם יבואו למלחמה ואתם תשבו פה".

(ליקוטי שיחות, כרך לג, עמ' 196)

לתת נקמת ה' במדיין (לא,ג)

שהעומד כנגד ישראל כאילו עומד כנגד הקב"ה (רש"י)

צא ולמד כמה גדולה חיבתן של ישראל לפני המקום. שהרי מדובר בנקמתם של אלו שמתו (אם במגפה, אם באמצעות דיני ישראל) בעוון בנות מדיין ובעוון עבודה-זרה; ועל יהודים אלו אומר הכתוב שהעומד כנגדם כעומד נגד הקב"ה!

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת מטות תשל"ד)

לכל מטות ישראל תשלחו לצבא (לא,ד)

לרבות שבט לוי (רש"י)

"מדיין", מלשון מדון ומריבה, מורה על מחלוקת ופירוד לבבות. לכן השתתף במלחמה זו גם שבט לוי, שעניינו התחברות ואחדות (לוי מלשון "הפעם יילווה אישי אליי").

(ליקוטי שיחות, כרך כג, עמ' 210)

כל הודג נפש וכל נוגע בחלל תתחטאו (לא,ט)

הכלי מטמא אדם בחיבורי המת כאילו נוגע במת עצמו (רש"י)

אף בנוגע לטהרה וקדושה כך: מי שדבק בתלמידי-חכמים "מעלה עליו הכתוב כאילו נדבק בשכינה ממש" (כתובות קיא). ומרובה מידה טובה ממדת פורענות, שכן אין אדם מיטמא מהמת אלא בנגיעה ישירה (דהיינו נגיעה בחרב ("חיבורי המת") ולא "נגיעה" באמצעות חץ); ואילו בצד הקדושה די גם בדבקות "רחוקה" בתלמידי-חכמים, כמאמר רז"ל (כתובות שם) "כל המשיא בתו לתלמיד-הכם והעושה פרקמטיא לתלמיד-הכם והמהנה תלמיד-הכם מנכסיו כאילו מירבק בשכינה".

(ליקוטי שיחות, כרך כח, עמ' 200)

ונמסרו על-ידי "משה עבדו", שהוא ה"ממוצע המהכיר"³⁷, הם עניינים עיקריים, כיוון שעל-ידי "משה עבדו" נעשה "ויאמינו בה". ואין לחשוב שהוא בעצמו יוכל לגלות ולפעול כו', כיוון שמדובר אודות עניינים שניתנו מסיני זהו עניין שרואים במוחש – שעל-ידי זה ש"אנוכי עומד בין הוי' וביניכם" ניתוסף ב"להגיד לכם את דבר הוי'"³⁹. ודווקא בכוחו של משה להתחיל "משנה תורה" עם חטא העגל⁴⁰, ולא להתפעל אלא

הבעש"ט אמר, שמי שיודע את עניין המסעות – יודע

באיזה מסע הוא אוהז, ומה עליו לעבור, כמה ואיזה

מסעות, עד ביאת המשיח

למשה דווקא. ודווקא על-ידי ההוראות שמקבלים אנו ממשה שכדורנו, נעשה אצלנו "ויאמינו בה".

(קטעים מהתוועדות שבת-קודש פרשת מטות-מסעי תשט"ז. יגורת-מנחם – התוועדות תשט"ז, חלק שלישי (ז), עמ' 126-132 – בלתי מוגה)

ועניין זה אינו באופן של "חוקה חקקתי גזירה גזרת"³⁸, שאין לזה מקום בשכל, אלא

(37) ראה סה"ש תורת-שלום עמ' 158. (39) ואתחנן ה,ה. (40) ר"פ דברים ובספרי ופרש"י.

מינוי ל"התקשרות"

ניתן לקבל את גיליון "התקשרות" ישירות הביתה באמצעות הדואר.

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים).
מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים).

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:
"התקשרות", מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר חב"ד 72915

אהבת-ישראל – טעימה מהגאולה

”ומקרבן לתורה” – “תורה חדשה מאתי תצא”

בעומדנו בשבת ‘חזק’ דספר הרביעי, שבו מתחילים גם ספר חמישי, וכפרט כשחל בחודש החמישי, שבו מודגש החוזה והתוקף דבית-המקדש העתידי בגאולה העתידה, שהיא רק גאולה שלישית, אלא גם גאולה רביעית, ועד) גאולה חמישית, להיותו למעלה לגמרי מחילוקי הדרגות דבית ראשון ושני, גאולה ראשונה ושנייה... – צריכה להיות הדגשה מיוחדת בנוגע לנקודת האחדות שלמעלה מהתחלקות.

ועניין זה בא במעשה בפועל על-ידי ההליכה בדרכיו של אהרון (שיום הסתלקותו בחודש החמישי באחד לחודש)... לא (רק) מפני שביטול הגלות הוא על-ידי ביטול סיבת הגלות... אלא ההדגשה דאהבת-ישראל היא – שבאה בתור טעימה ועד להסתלקותה מהגאולה האמיתית והשלמה הקשורה עם נקודת האחדות שלמעלה מהתחלקות, שמודגשת באחדותם של ישראל, מצד בחינת ה‘יחידה’ (דרגה החמישית) שבכל ישראל בשווה, שהיא ניצוץ מנשמתו של משיח, ‘יחידה’ הכללית.

...יש להשתדל במיוחד בשנה זו בעריכת הסיומים “ברוב עם הדרת מלך”, לאחר רבים מישאל בהשמחה לגמרה של תורה, כולל גם הקטנים (לא רק קטנים בדיעות, אלא גם קטנים בשנים) שעדיין אינם שייכים להבנה והשגה, על-דרך וברוגמת הסיום דערב פסח שמנהג ישראל לשאת בו גם את הבכורים הקטנים.

ולעיר, שהסיום דערב פסח אינו דוגמה בעלמא, אלא שייך גם להסיומים דתשעת-הימים – כי הסיום דערב פסח הוא הכנה להגאולה דפסח, והסיומים דתשעת-הימים הם הכנה להגאולה העתידה.

(שבת קודש פרשת מטות-מסעי, ב' במנחם-אב היתנשא. ספר השיחות תנשי"א, כרך ב, עמ' 717-719)

אין להתפעל מחושך הגלות

שלושת השבועות מעוררים ומחזקים כל יהודי, שאריכות הגלות אינה צריכה לגרום לייאוש חס-ושלום, אלא אדרבה – להכרה בעלייה העצומה (עלייה למעלות) שתצמח מהגלות. הכרה זו צריכה להתבטא בפועל בתוספת-חיוזק אצל כל אחד ואחד בכל ענייני תורה ומצוות (אלה המצוות גוי), ובהוספה שלא על-דרך הרגיל (לעומת הירידה שלא על-דרך הרגיל של שלושת השבועות והגלות הארוכה), מתוך ידיעה שאין מה להתפעל מחושך הגלות, ואדרבה – על-ידי ההוספה בתורה ומצוות יבטלו לגמרי את הגלות, ויביאו את הגאולה האמיתית והשלמה. והיות שאין איתנו יודע עד מה (בגלות), הדבר היחיד שיודעים הוא – שצריך להתוסף עניין כלשהו בתורה ומצוות שבינתיים לא נעשה, לכן צריכים להשקיע השתדלות להוסיף בלימוד התורה וקיום המצוות בהידור בכל אופן האפשרי, שמא השתדלות זו תהיה הדבר שיכריע את כף המאזנים לכף זכות ותביא ישועה והצלה לו ולכל העולם כולו (כפסכדין הרמב"ם הידוע).

(מהתוועדות שבת קודש פרשת מטות-מסעי היתנשי"א. תרגום מספר השיחות תשי"א, כרך ב, עמ' 593)

”אם למדת תורה הרבה”

רבן יוחנן בן זכאי קיבל מהלל ומשמאי. הוא היה אומר, אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך, כי לכך נוצרת (פרק ב משנה ח)

פירוש רבינו עובדיה מברטנורא:

אל תחזיק טובה לעצמך – לומר הרבה תורה למדתי. ולפי שהוא רבן יוחנן בן זכאי לא הגיח לא מקרא ולא משנה הלכה ואגדה שלא למד [סוכה כ"ח ע"א ב"ב קל"ד ע"א], היה אומר כן.

פירוש ב"ק אדמו"ר:

אנו רואים שרבן יוחנן בן זכאי אומר דבר אחד בלבד, ולעומת זאת כל אחד מחמשת תלמידיו אמר [להלן במשניות הבאות] שלושה דברים.

בטעם הדבר יש לומר, שאצל רבן יוחנן בן זכאי היו כל הדברים של כל תלמידיו (שקיבלום ממנו) בהתכללות, בנקודה אחת, ואצל חמשת תלמידיו נפרשו לחמשה דברים כלליים, וכל אחד כולו משלושה.

גם יש לומר, שבמאמר זה נרמזים שלוש הוראות נפרדות:

”אם למדת תורה הרבה” – הוראה זו מכוונת לבעל עסק, שמצד מילי דחסידותא עליו להוסיף ולהרבות בלימוד התורה, יותר מכפי החיוב על-פי הלכות תלמוד-תורה. והוספה זו חייבת להיות בבחינת “בלי גבול”, ללא הגבלות, שהרי ריבוי אמיתי (“הרבה”) הוא – בלי גבול.

והעניין של “בלי גבול” שייך רק בתורה, ולא בקיום המצוות: החיוב של תלמוד תורה הוא בלי הגבלות, ובלשון הרמב"ם “כל איש ישראל חייב בתלמוד תורה בין עני בין עשיר כו”, וכמו כן (בזמן) הרי החיוב הוא תמיד; מה-שאינ-כן במצוות, הרי כל מצווה יש לה הגבלה (לזמן או מקום מסויים, וכיצא בזה).

”אל תחזיק טובה לעצמך” – מאחר שלמד תורה הרבה, ועל-ידי לימוד התורה מתאחד האדם עם התורה ב”יחוד נפלא”, הרי נהפכה כל מציאותו למציאות של תורה. ולכן אומר התנא שאף-על-פי-כן לא יתגאה בכך.

”כי לכך נוצרת” – מכיוון שהגיע אדם לדרגה זו (שכל מציאותו היא תורה) הוא עלול לחשוב שכבר מילא את תפקידו בעולם, ואינו חייב להתייגע על כך בלימוד מכאן ולהבא. לכן אמר “כי לכך נוצרת” – היום נבראת ונוצרת (עם הבריאה כולה) מחדש, וניתן לך עוד יום לחיות, וכוננת הבריאה היא “בשביל התורה ובשביל ישראל”, ואם-כן עליך להמשיך בלימוד התורה ביתר שאת ויתר עז, ולהתעלות בתורה בעילוי אחר עילוי.

ועניין זה שייך לבעל המאמר – רבן יוחנן בן זכאי:

כל ענייניו של רבן יוחנן בן זכאי (לאחר שנקרא “רבן”) היה לימוד התורה. וכמאמר רז"ל “ארבעים שנה עסק בפרקמטיא, ארבעים שנה למד וארבעים שנה לימד”, ו”לא הלך ארבע אמות בלי תורה כו”, ו”לא קדמו אדם בבית-המדרש”, ובשעת החורבן דאג שתתקיים תורה בישראל וביקש “תן לי יבנה וחכמיה”. ולכן לו נאה ולו יאה לתבוע להרבות בלימוד התורה.

(שבת קודש פרשת תזריע-מצורע תשלי"ז – בלתי מונה. ביאורים לפרקי אבות חלק א (א"ה) עמ' 102-104)

"ב"ש" במקום "ב"ה... ועיין שם בכיאוורו. הרבי אינו מקבל את התיקון ומנמק זאת בפשטות: "אבל דוחק להגיה בשולחן-ערוך מאחר שכן הוא בכל הדפוסים". ודוגמה נוספת: בליקוטי-שיחות (כרך לה, עמ' 188) כותב הרבי: "אבל לכאורה דוחק גדול לפרש דברי הבית יוסף" על פירושו של הגרא"ח נאה בקצות-השולחן ח"ג ספ"ח ס"ה בכדי השולחן, עיין-שם באורך.

שיחי' לוי (עורך 'יגדיל תורה') צילום של קטע ממכתב ששיגר לו הגרא"ח נאה בחדש תמוז תש"י, כשבשולי המכתב ציין הרבי את תשובתו שלו. כוונת הרב נאה היתה לברר לשון באיגרת כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ "נהגו כל החסידים ליקח הכלי בימין כו" והקשה הרב נאה:

"אני מעורר כי זה מפורש בשו"ע, והוא בבית-יוסף בשם הזוהר, וצריך-עיון הלשון 'נהגו'".

זמן עלות השחר?

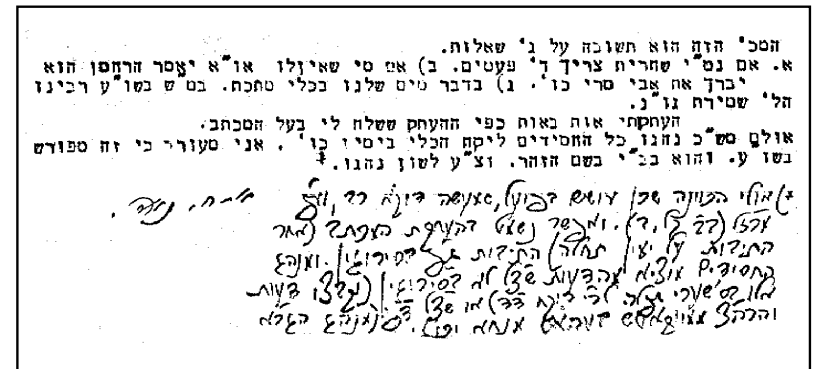
הרבי השיב על-כך בשולי המכתב (הדברים נדפסו ב'יגדיל תורה' נ"י. חוברת נג סימן נב), והדברים נדפסו אחר כך באיגרות-קודש כרך ג, עמ' תפד:

אולי הכוונה שכן עושים בפועל, ומעשה דוקא רב, ועיף מרז"ל (ביב קל, ב), ואפשר נשמט בהעתקת המכתב (אחר התיבות על ימין תחלה) התיבות גי"פ בסיווגין. ומנהג החסידים מוציא מהדעות שצ"ל לא בסיווגין (נקבצו דעות אלו בסי' שערי תפלה לרי"י רוקח ד"ד) או שצ"ל ד"פ [=שצריך להיות די פעמים] (מנהג הגרי"א והרה"צ ממונקאטש בעה"מ מנח"א [=בעל המחבר מנחת אלעזר] וכו').

בערך בשנת תשמ"מ – מספר הרה"ח הרב שלום-דובער שיחי' לוי (עבודת הקודש, עמ' קסב) – כתב הרב ברוך נאה נספח ללוח של 'כולל חב"ד' ובו נכתב כי זמן עלות-השחר לשיטת אדמו"ר הזקן הוא 120 דקות לפני הנץ. כשהרבי קיבל את הטופס, שיגר לו לוי כדי שיחווה את דעתו. הרב לוי השיב כי לדעתו מוכח ששיטת רבנו הזקן היא 72 דקות לפני נץ החמה, כפי שביאר בכמה מקומות.

הגרא"ח נאה שואל והרבי משיב

בשנת תשמ"ג מסר הרבי להרב שלום-דובער

מענה הרבי בכתב-יד קודשו בשולי מכתבו של הרב נאה, בנוגע למנהג החסידים נטילת ידיים

נאה דרשו ונאה קיימו

הגאונים החסידים רבי אברהם-חיים נאה ובנו רבי ברוך נאה ז"ל ערכו במשך עשרות שנים את לוח 'כולל חב"ד' □ הרבי משבח את ספרי האב ואת דייקנותו, ומאשר כי אפשר לסמוך גם על בנו □ "לרי חיים נאה היתה מעלה גדולה – הוא עסק בהתלהבות בשולחן-ערוך רבנו הזקן והוא התמסר להשוואת פסקי-הדינים בשולחן-ערוך עם הסיידור", העיד הרבי

מאת הרב מרדכי-מנשה לאופר

"ושלום לכת"ר [לכבוד תורתו] ולתורתו – בברכה" – בביטוי נדיר למדי נחתמת אחת האיגרות ששיגר הרבי להגה"ח ר' אברהם-חיים נאה (כ"ח בכסלו תשי"ב, איגרות-קודש, כרך ה, עמ' קי).

בנושא רשימתנו החילוני לעוסק בספר 'ימי מלך' (כרך ג, עמ' 1174), שם הובאו דברי הרב נאה שכתב לידידו הגה"ח ר' שניאור-זלמן גדליק, רבו של כפר חב"ד (הדברים נכתבו בשנת תשי"א, כאשר הרב נאה היה מהמזרזים הגדולים להתקשר לכ"ק אדמו"ר):

"אודיע לכת"ר שכ"ק אדמו"ר שליט"א בקי הרבה בשולחן-ערוך אדמו"ר. והוא משיב לכל השואלים. גם אתי יש לו משא ומתן. על-כן יכתוב לו כת"ר, ואני חפץ לדעת מה ששייב".

התכתבויות הגרא"ח נאה עם הרבי, כמו גם של בנו, נסקרו בהרחבה בכמה מקומות. קושיות רבות של הרב נאה תורצו על-ידי הרבי במרוצת השנים (ראה דוגמאות – 'שערי הלכה ומנהג' כרך א, עמ' לט; 'היכל מנחם' כרך א, עמ' פה, ובמקומות נוספים).

הלכה למעשה

כדאי לשים לב לשורת התארים שבהם פנה

הרבי לרב נאה (איגרות-קודש, כרך ב, עמ' שסח): "הרב הגאון והרב החסיד הרב וו"ה אי"א [ותיק וחסיד, איש ירא אלוקים] נבון ומשכיל וכו' מהורא"ח שי".

בהזדמנות אחרת ציין הרבי (שבת-קודש פרשת תשא תשל"ה – שיחות-קודש תשל"ה, כרך א, עמ' 496) ש"בכל העניינים העיקריים הנוגעים למעשה, נהגו לעיין בסידור שער הכולל של הרב לאוואט או בספריו של הרב נאה (פסקי הסיידור וכדומה)".

"מעלה גדולה"

כך אמר הרבי בו' בתשרי תשל"ה (שיחות-קודש תשל"ה עמ' 49):

לרי חיים נאה היתה מעלה גדולה, הוא עסק בהתלהבות בשולחן ערוך רבנו הזקן... ועל-אחת כמה-וכמה בדיוק הראוי, והוא התמסר (גם) להשוואת פסקי-הדינים בשולחן-ערוך עם הסיידור. הדברים נאמרו לאחר הקדמה:

לכאורה, זקוקים למקור. הייתי מרוצה אפוא, שמצאתי שרי חיים נאה בחיבור 'קונטרס הסיידור' לומד אף הוא את הפירוש בדברי אדמו"ר הזקן בדין עשרת-ימית-שובה כשמתקיים ברית מילה... מה-שאינן בסידור...

"וכבר כתב בספר 'פסקי הסידור'"

"מהדברים שדעת אדמו"ר הזקן בסידורו שונה מזו שבשולחן-ערוך שלו, והלכה ככתראי שהם פסקי הסידור. – כל שינויים אלו נקבצו בספר 'פסקי הסידור' להרב נאה (ירושלים ת"ו, תרצ"ז) – כתב הרבי בה' בשבט תשי"א ('שערי הלכה ומנהג' כרך א, עמ' סח).
 "והעיר על זה גם כן בספר 'פסקי הסידור' להרה"ג וכו' הרא"ח ז"ל נאה" – שם, עמ' עא).
 "וכבר כתב בספר 'פסקי הסידור' לרב נאה שלא שמעו..." – שם.

הפניות לקצות השולחן

הרב שלום דובער לוי'ן שי' מספר ('עבודת הקודש' עמ' כא) כי כשערך את החוברת השביעית של הקובץ 'גידיל תורה' כתב הערות לסדר הכנסת שבת של רבינו הזקן. כשהכניסו את עלי ההגהה לרבי העיר:
 סדר הכנסת שבת – ראה גס"כ קצות-השולחן סוף חלקי: בבדי השולחן – להעתיק המתאים.
 בריבוי תשובות תורניות הלכתיות של הרבי מצטט הרבי או מציין לספרי הרב נאה.

"אפשר לסמוך עליו"

בספר 'ימי בראשית' (עמ' 153) מסופר (על תקופת חודש אייר תש"י) משמו של הגה"ח הרב יואל שיחי' כהן (אז אחד ה'תמימים' ב-1770):

"בתקופה האחרונה נהוג שאחרי התפילות של כ"ק אדמו"ר שליט"א בחדר כ"ק אדמו"ר הכ"מ, ניגשים הרבה להציע בפניו את שאלותיהם. לאחר אחת התפילות ניגש אחד ושאל אודות השיעור של הטלית-קטן, והזכיר את השיעור שמביא הרא"ח נאה בספריו. וענה כ"ק אדמו"ר שליט"א: הרי ישנו הטלית-קטן של כ"ק אדמו"ר הכ"מ ואפשר לראות את

השיעור. ובנוגע לספרי הרא"ח נאה אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: כ"ק מו"ח אדמו"ר אחז מדרך לימודו וכו', ואף שבנוגע לפרט זה לא שמע ממנו בפירוש, אך בכלל שמע שאפשר לסמוך עליו.

"יעוין בזה בספר'שיעורי תורה'"

"... כמה שכתב אודות הבתים דאצבעיים על אצבעיים, יעוין בזה בספר 'שיעורי תורה' להרב נאה ז"ל, וידוע אשר מנהגו הוא בשיעור זה ונזכר גס"כ בתניא באגרת-הקודש סימן יו"ד (קטו,א)... – כתב הרבי בב' במנחם-אב תשט"ו ('שערי הלכה ומנהג' כרך א, עמ' סב).

"כמובא בספרו של הרב נאה"

הפעם הראשונה שהרבי הזכיר ברבים את הגרא"ח נאה היתה כשנה וחצי לאחר פטירתו, בהתוועדות פורים תשט"ז ('תורת מנחם' כרך טז, עמ' 170). ההתוועדות נמשכה עד אור הבוקר, והרבי שאל מתי הזמן של קריאת-שמע של שחרית, עלות-השחר ונץ-החמה, והזכיר שיש בזה כמה שיטות כמובא גם בספרו של הגרא"ח נאה ('שיעורי ציון' (ירושלים תש"ט) סימן לז).

"ולא יכולתי להשיגו פה..."

בתקופת נדודיו בצרפת, נראה שהרבי כתב תשובה הלכתית בנושא נשיאת-כפיים למי שאינו יכול לחלק אצבעותיו. ספרים רבים לא היו אז תחת ידי הרבי והוא ציין (איגרות-קודש כרך א, עמ' כט):

יש לראות בספר קצות-השולחן – לנאה מירושלים – אם העיר על-דבר הנייל, ולא יכולתי להשיגו פה.

האם הלוח מדוייק?

בהודמנות (יום ב' דחג השבועות תשכ"ט) נשאל הרבי – על-ידי גיסו חרב"נ הרש"ג (ז"ל): "האם לוח 'כולל חב"ד' מדוייק?".

והרבי השיב ('המלך במסיבו' כרך א, עמ' שכא): "כן, אביו של כותב הלוח, שהוא היה מייסד הלוח – הרב אברהם חיים נאה – היה דייקן".

הוסיף הרש"ג ושאל: "אם-כן, מדוע אין נוהגים במנהג שכתוב שם להדליק נר להזכרת נשמות?".

תשובת הרבי: "לא ראיתי שכ"ק מו"ח אדמו"ר ינהג כן".

הרבי מגיה את הלוח

בשנת תשי"ג הגיה הרבי את הלוח השנה של הרב נאה והוסיף לו עשרות הערות ותיקונים, ראה 'כרם חב"ד' גיליון 1 (תשרי תשמ"ז) צילומי כתי"ק, וב'שמן ששון מחברי'ד' כרך ג' עמ' 110.

הערות ותיקונים בלוח לשנת תשט"ז – ב'פרדס חב"ד' גיליון 16, עמ' 19 (ושם עמ' 21-20 מכתב הר"ב נאה לרבי).

"מגיע להם יישר-כוח על זה"

אך דומה כי שיא ההתייחסות של הרבי הייתה הכרותו במהלך התוועדות יום ב' דראש-השנה תשנ"ב ('התוועדויות תשנ"ב כרך א, עמ' 31):

יש להזכיר בקיצור על-כל-פנים על-דבר הקביעות המיוחדת של כללות השנה כהסימן בשנה זו, כפי שהדפיסו (ומגיע להם יישר-כוח על זה) גם בראש הלוח (דיכולל חבידי) שבו לוקטו בקיצור הדינים והמנהגים בעניינים שהזמן גרמא (כדי שיהיו חקוקים בזיכרון כל אחד ואחד ולא יצטרך לשאול אצל חבירו), בבחינת מועט המחזיק את המרובה.

הרבי מברר אצל הרב נאה

"הנה כי כן נוהגים כל אנ"ש, וכמדומה ברור שכן שמעתי אומר כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ושאלתי היתה אם ידוע היה לכהדר"ג [לכבוד-הדרת-גאוננו] איזה מקור או מסורה בזה ... (איגרות-קודש כרך ט, עמ' צג).

"ואולי יש בזה מנהג מקובל מזקני אנ"ש באה"ק ת"ו, ות"ח [ותשוואות-חן] מראש אם יודיעני על דבר זה (איגרות-קודש כרך ה, עמ' קט"ק).

לברר במהדורה בתרא

פעם אחת (בעת שערך את קובץ 'גדיל תורה' (גיליון ס') הדפיס הרה"ח הרב שלום-דובער שיחי' לוי'ן הערה קצרה מאדמו"ר הצמח-צדק על שיעור רביעיית, ובשולי הגיליון ציין ציונים לספרים אחרים. בתגובה העיר הרבי לפני הדפסת הקובץ (ראה 'עבודת הקודש' עמ' כט):

מהיר. בהשיעורים דנאה זי"ל,

לברר במהז"ב שהו"ל [=במהדורה בתרא שהוציא לאור] בנו שיי' שלח לכאן מאז.

יוצאים מן הכלל

על-אף כל הנ"ל, לא תמיד מקבל הרבי את הגהותיו של הגרא"ח נאה.

הנה דוגמה: בשולחן-ערוך סוף הלכות חג השבועות (תצד, יט) נאמר – "כיוון שבדבר זה, יום טבוח, עשו (בית הלל) כדבריהם (של בית שמאי) והרבה מישראל נהגו כמותם להקריבן אחר יום-טוב". וידועה הקושיה שדן בה הרבי (כיום ב' דחג השבועות תשכ"ג) – היכן המקור וההסברה לכך ש'עשו בה כדבריהם'?

הרבי ציין (הדברים הובאו בליקוטי-שיחות כרך כח, עמ' 26) שבקונטרס השולחן (להרא"ח נאה) כאן הגיה בשולחן-ערוך אדמו"ר הזקן